

Innst. O. nr. 4.

(1998-99)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om oppheving av lov av 8. juni 1973 nr. 49 om lærerutdanning og endringer i enkelte andre lover.

Ot.prp. nr. 77 (1997-98).

Til Odelstinget.

1. SAMMENDRAG

Departementet foreslår å oppheve lærerutdanningsloven og å føre inn et eget kapittel om lærerutdanningen i universitets- og høyskoleloven (kap. 10 a). Dette gjelder formålet med og innholdet i lærerutdanningen, samt en ny bestemmelse om skikkethet for læreryrket, jf. Innst. S. nr. 285 (1996-97). For å sikre en enhetlig lærerutdanning skal de nye bestemmelsene i universitets- og høyskoleloven gjelde helt eller delvis for privat lærerutdanning. Det foreslås en hjemmel i privathøyskoleloven for Kongen til å avgjøre dette. Endelig foreslås universitets- og høyskoleloven endret slik at de mange åremålstilsatte ved kunsthøgskolene blir valgbare som rektor/prorektor eller avdelingsleder/nestleder.

Etter departementets forslag gjelder formålsparagrafen (§ 54 a) all lærerutdanning, også etter- og videreutdanning av lærere. Det blir presisert i lovteksten at paragrafen gjelder utdanning for framtidig arbeid også med barnehagebarn. Fremme av studentens yrkesetiske holdning foreslås lovfestet som formål.

Når det gjelder innholdet i lærerutdanningen (§ 54 b), er det eksplisitt nevnt i lovteksten at lærerutdanning skal gis i samsvar med rammeplaner fastsatt av departementet og hva hovedinnholdet skal være i de fem ulike utdanningstypene (førskolelærer-, allmennlærer-, faglærer- og yrkesfaglærerutdanning, samt praktisk-pedagogisk utdanning).

Lovteksten er utformet slik at praksisopplæringen knyttes til fagene i utdanningen, ikke bare til pedagogikk. For allmennlærerutdanningen er det lovfestet at praksisopplæringen omfatter minst 18 ukers veiledet praksis innenfor studiets obligatoriske del, jf. Innst. S. nr. 285 (1996-97).

Ordningen med skikkethetsvurdering (§ 54 c) skal sikre at kandidater fra lærerutdanning er i stand til å

møte kravene til lærerrollen. Vurderingen skal bare finne sted i det tidsrom vedkommende studerer og er ikke aktuell ved videre- og etterutdanning. Det er institusjonenes styre selv som vedtar at en student ikke er skikket for læreryrket. Departementet foreslår her en behandlingsmåte som tilsvarer universitets- og høyskolelovens bestemmelser om bortvisning og utestenging fra studiet. Vitnemål gis ikke, bare karakterutskrift av fullførte deler av studiet.

Skikkethetsvurderingen er i denne omgang først og fremst et alternativ til andre autorisasjonsordninger. Departementet viser til at Sosial- og helsedepartementet arbeider med ny lov om helsepersonell. Etter høringsutkastet her vil de samme krav bli stilt til studenter i praksis som til autorisert helsepersonell. Departementet mener det vil være naturlig å se på behovet for en mer generell skikkethetsvurdering av studenter i praksis eller klinisk undervisning, jf. Innst. O. nr. 99 (1996-97), i forbindelse med arbeidet med lov om helsepersonell.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Anneliese Dørum, Sigvald Oppebøen Hansen, lederen Grete Knudsen, Synnøve Konglevoll, Rune E. Kristiansen og Tomas Norvoll, fra Fremskrittspartiet, Ursula Evje og Ulf Erik Knudsen, fra Kristelig Folkeparti, Arne Lyngstad og Anne Brit Stråtveit, fra Høyre, Inge Lønning og Petter Løvik, fra Senterpartiet, Marit Tingelstad, fra Sosialistisk Venstreparti, Rolf Reikvam og fra Venstre, Helene Falch Fladmark, viser til Stortingets tidligere innstillinger når det gjelder lærerutdanningen i Norge,

Innst. O. nr. 40 (1994-95) og Innst. S. nr. 285 (1996-97), og konstaterer at departementet med dette lovforslagsforslaget følger opp Stortingets intensjoner når det gjelder å lovfeste lærerutdanningen.

Komiteen har merket seg at departementet foreslår at studenter fra språklige minoriteter som har vitnemål uten eksamen i sidemål fra videregående skole og studenter som ikke har vitnemål fra Norge, skal kunne få innvilget avvikende ordninger ved norskeksamen, men at dette ikke skal lovfestes. Komiteen støtter forslaget og understreker at dette er en viktig ordning for å rekruttere lærere fra språklige minoriteter og lærere med utenlandsk bakgrunn til den norske skolen.

Komiteen understreker at ordningen med skikkethetsvurdering av lærerstudenter skal sikre at kandidater fra lærerutdanning er i stand til å møte kravene til lærerrollen. Komiteen vil samtidig påpeke at slik skikkethetsvurdering må skje med varsomhet slik at studentenes rettssikkerhet blir ivaretatt, og komiteen konstaterer at lovforslaget og forslag til oppfølging av loven ivaretar dette behovet.

Komiteen merker seg at også åremålstilsatte ved kunsthøgskolene gjennom denne lovendringen blir valgbar som rektor/prorektor og som leder/nestleder ved avdelingene, og mener dette er en styrke for skolenes interne demokrati.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil henlede oppmerksomheten på at godkjent allmennlærer i utgangspunktet skal undervise i alle fag i skolen. Disse medlemmer vil derfor påpeke at norskkunnskaper på et høyt nivå hos den enkelte lærer må være et krav uansett kulturell bakgrunn og språklig tilhørighet. Imidlertid vil disse medlemmer for god ordens skyld påpeke at rekruttering av lærere fra språklige minoriteter i Norge, kan være meget positivt. Det er imidlertid viktig at en slik rekruttering skjer ut fra en helhetlig vurdering og ikke kun for å løse den til dels store arbeidsledigheten som synes å være tilstede blant innvandrere.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at det er behov for å styrke lærernes fagkompetanse. Disse medlemmer konstaterer at de endringer i lærerutdanningen som ble vedtatt våren 1997 representerer en viss faglig styrkelse, men mener at denne ikke er tilstrekkelig for å møte kravene i den nye grunnskolen. Disse medlemmer ønsker å fjerne allmennlærerkompetansen, som forutsetter at alle lærere skal kunne undervise i alle fag på alle 10 årstrinn og som også bidrar til fagtrengsel og manglende faglig fordypning i lærerutdanningen. Disse medlemmer mener at det er ønskelig og nødvendig å åpne for sterkere differensiering av lærerutdanningen rettet inn mot de forskjellige trinn i grunnsko-

len. Lærere som underviser i teorifag på ungdomstrinnet skal ha minst ett års faglig fordypning i faget.

Disse medlemmer tar opp følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i lærerutdanningen med sikte på at det i de siste 2 år etableres differensierte opplegg innrettet mot henholdsvis barnetrinnet, mellomtrinnet og ungdomstrinnet.»

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å endre kompetansekravene for lærere i ungdomsskolen slik at lærere som underviser i teorifag skal ha minst ett års faglig fordypning i faget.»

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i lærerutdanningen med sikte på at det i de siste 2 år etableres differensierte opplegg innrettet mot henholdsvis barnetrinnet, mellomtrinnet og ungdomstrinnet.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å endre kompetansekravene for lærere i ungdomsskolen slik at lærere som underviser i teorifag skal ha minst ett års faglig fordypning i faget.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser for øvrig til proposisjonen og råder Odelstinget til å fatte følgende

vedtak til lov

om oppheving av lov av 8. juni 1973 nr. 49 om lærerutdanning og endringer i enkelte andre lover.

I.

Lov av 8. juni 1973 nr. 49 om lærerutdanning oppheves.

II.

I lov av 11. juli 1986 nr. 53 om eksamensrett og statstilskudd til private høyskoler gjøres følgende endring:

§ 9 nytt tredje ledd skal lyde:

For høyskole som får godkjent eksamen for lærerutdanning, kan Kongen bestemme at reglene i lov om universitet og høyskoler Kap. 10a, helt eller delvis skal gjelde tilsvarende.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

III.

I lov av 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 10 nr. 2 skal lyde:

2. Valgbare som rektor og prorektor er institusjonens fast tilsatte i minst halv undervisnings- og forskerstilling. *Ved kunsthøgskolene er også åremålstilsatte i minst halv undervisnings- og forskerstilling valgbare, dersom tilsetningsforholdet varer ut funksjonsperioden.* Ingen kan gjenvelges som rektor eller prorektor hvis vedkommende vil ha fungert i dette verv i et sammenhengende tidsrom på 6 år ved den nye valgperiodes begynnelse.

§ 14 nr. 1 skal lyde:

1. Det skal velges en leder og nestleder for hver avdeling blant de fast tilsatte i undervisnings- og forskerstilling. *Ved kunsthøgskolene er også åremålstilsatte i undervisnings- og forskerstilling valgbare, dersom tilsetningsforholdet varer ut funksjonsperioden.* Institusjonens styre gir regler om valget. Institusjonen avgjør selv om tittelen dekanus eller avdelingsleder skal benyttes. Bruk av annen tittel skal godkjennes av departementet. Ved Norges fiskerihøgskole ved Universitetet i Tromsø kan tittelen høyskolerektor benyttes. Ved kunsthøgskolene kan departementet etter innstilling fra institusjonens styre bestemme at leder ved avdeling skal tilsettes på åremål.

Nytt kapittel 10a skal lyde:

Kapittel 10a. Lærerutdanning

§ 54a. Formål

1. *Lærerutdanning skal gjennom undervisning, forskning og faglig utviklingsarbeid, gi den faglige og pedagogiske kunnskap og praktiske opplæring som er nødvendig for planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning, læring og oppdragelse. Utdanningen skal ta utgangspunkt i ulike forutsetninger hos elever og barnehagebarn og være i samsvar med målene for det opplæringsnivå utdanningen sikter mot.*
2. *Utdanningen skal fremme studentenes personlige utvikling og yrkesetiske holdning, utvikle evne til refleksjon, vekke interesse for faglig og pedagogisk utviklingsarbeid som er relevant for arbeid i skole og barnehage, og gi forståelse for sammenhengen mellom læreryrket og opplæringsystemets funksjon i samfunnet.*

§ 54b. Innholdet i lærerutdanning

1. *Lærerutdanning som nevnt i nr. 2-6 skal gis i samsvar med rammeplaner fastsatt av departementet.*

2. *Førskolelærerutdanning skal omfatte:*

- a. *Pedagogikk*
- b. *Praksisopplæring*
- c. *Faglig-pedagogiske studier i enkeltfag, fagområde eller arbeidsområde. Studiet av minst ett enkeltfag, fagområde eller arbeidsområde skal til vanlig ha et omfang på minst 1/2 års studietid.*

3. *Allmennlærerutdanning skal omfatte:*

- a. *Pedagogikk*
- b. *Praksisopplæring, herunder minst 18 ukers veiledet praksis innenfor studiets obligatoriske del.*
- c. *En obligatorisk del som består av enkeltfag, fagområder eller arbeidsområder som omfatter sentrale obligatoriske fag i grunnskolen. En valgfri del som kan bestå av andre enkeltfag, fagområde eller arbeidsområder som er relevante for undervisning i grunnskolen.*

d. *Fagdidaktikk*

4. *Faglærerutdanning skal omfatte:*

- a. *Pedagogikk*
- b. *Praksisopplæring*
- c. *Ett eller flere enkeltfag eller fagområder*
- d. *Fagdidaktikk*

5. *Yrkesfaglærerutdanning skal omfatte:*

- a. *Pedagogikk*
- b. *Praksisopplæring*
- c. *Yrkesfag og yrkesfagområde*
- d. *Yrkesdidaktikk*

6. *Praktisk-pedagogisk utdanning skal omfatte:*

- a. *Pedagogikk*
- b. *Praksisopplæring*
- c. *Fag- eller yrkesdidaktikk*

§ 54c. Skikkethet for læreryrket

1. *I utdanning som nevnt i § 54b skal institusjonen vurdere om den enkelte student er skikket for læreryrket. Skikkethetsvurdering skal foregå gjennom hele studiet.*
2. *Vitnemål for fullført lærerutdanning forutsetter at studenten er vurdert som skikket for læreryrket.*
3. *Styret selv kan etter innstilling fra en egen skikkethetsnemnd vedta at en student ikke er skikket for læreryrket. Student som ikke er skikket for læreryrket, kan utestenges fra studiet.*
4. *Vedtak om at en student ikke er skikket og om utestengning, treffes med minst to tredels flertall. Vedtak kan påklages av studenten etter reglene i forvaltningsloven. Departementet er klageinstans.*
5. *Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak er reist i skikkethet-*

snemnda. Utgiftene ved dette dekkes av institusjonen.

6. *Reglene i § 43 gjelder tilsvarende.*

7. *Departementet gir nærmere regler om skikkethetsvurderingen.*

IV.

Endringene trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 29. oktober 1998.

Grete Knudsen,
leder.

Helene Falch Fladmark,
ordfører.

Rune E. Kristiansen,
sekretær.